



ČINITELE OVPLYVŇUJÚCE FINANČNÚ SITUÁCIU PODNIKU

FACTORS AFFECTING THE COMPANY'S FINANCIAL SITUATION

Iveta MEDVECKÁ – Vladimíra BIŇASOVÁ – Lucia KOVÁČOVÁ –
Richard WROBEL

Abstract: The subject of the present paper is extremely wide-spectrum and therefore required a profound and extensive coverage of the theory of corporate finance, financial-economic analyzes, value creation analysis, business processes, macro and micro analysis of business environment, economics, business economics, marketing, statistical methods as well as a range of other disciplines. The business manager, who analyzes the causes and consequences of the current state of corporate finance, has different options for obtaining the necessary information. An important source is the financial statements of the enterprise, which is the annual output of its accounting.

Abstrakt: Téma predloženého článku je mimoriadne širokospektrálna, preto si vyžiadala hlboký a rozsiahly záber do teórie podnikových financií, do oblasti finančno-ekonomických analýz, analýz tvorby hodnoty, podnikových procesov, makro a mikro analýz podnikového prostredia, do ekonomiky, podnikovej ekonómie, marketingu, matematicko-štatistických metód i do celého radu ďalších vedných disciplín. Manažér v podniku, ktorý analyzuje príčiny a následky súčasného stavu podnikových financií, má rôzne možnosti získania potrebných informácií. Dôležitým zdrojom je účtovná závierka podniku, ktorá je každoročným výstupom jeho účtovníctva.

Keywords: Business performance; financial and economic analysis; planning.

Kľúčové slová: Podniková výkonnosť, finančná a ekonomická analýza, plánovanie.

Úvod

Finančná analýza patrí k najdôležitejším nástrojom finančného riadenia, jej zmyslom je uskutočniť zhodnotenie finančného hospodárenia. Predstavuje systematický rozbor získaných údajov, ktoré sú obsiahnuté predovšetkým v účtovných výkazoch. Finančné analýzy v sebe zahŕňajú hodnotenie podnikovej minulosti, súčasnosti a predpovedanie budúcich finančných podmienok.

Akékoľvek finančné rozhodovanie by malo byť podložené finančnou analýzou, na jej výsledkoch je založené riadenie majetkovej i finančnej štruktúry podniku. Jej hlavným cieľom je poskytnúť informácie o finančnom zdraví podniku. Týmto nástrojom sa dajú odhaliť slabiny a problémy, ktoré treba vyriešiť a taktiež poukáže na silné stránky, o ktoré sa podnik môže oprieť. Vychádza nielen z údajov a z ukazovateľov obsiahnutých v interných údajoch (údaje z finančného a manažérskeho účtovníctva, vnútropodnikové evidencie, kalkulácie) ale aj z údajov súvisiacich s externou analýzou.

Interná analýza sa zameriava na porovnávanie skutočnosti s plánom a so skutočnosťou minulých období, s podnikmi rovnakého odvetvia a konkurenčnými podnikmi. Často je táto činnosť súčasťou dobre nastaveného kontroľingu. Môžu sa použiť takisto špeciálne postupy,



napr. analýza citlivosti, scenáre možného vývoja a benchmarking, ktorým sa však v praxi nevenuje veľká pozornosť. Práve týmto špecifickým metódam sa venuje článok.

Definícia problému

Hlavným nástrojom klasickej finančnej analýzy je konštrukcia a následná interpretácia pomerových, prípadne rozdielových ukazovateľov, ktoré sú zoskupené do ucelených, logicky sklbených celkov finančných analýz. Po vyčíslení pomerových finančných ukazovateľov je potrebná objektivizácia ich hodnotenia. Ukazovatele a ich číselné hodnoty vypovedajú o „úrovni“ analyzovaného podniku. Aby bola táto úroveň porovnateľne posudzovaná rôznymi hodnotiteľmi je potrebné podrobiť ukazovatele istým procedúram objektivizácie.

Úroveň ukazovateľov, poloha podniku v priestore a vývoj v čase sú skutočnosti, ktoré je potrebné vnímať súčasne. Vyššia forma analýzy – tzv. **vzťahová analýza** je taká, pri ktorej skúmame, či existujú vzťahy medzi určitými časťami určitého celku. Snažíme sa ich zaznamenať a kvantifikovať. Vzťahová analýza má poskytnúť odpoveď na otázku, či existencia jedného javu je závislá na existencii javu druhého. Pri tomto druhu analýzy sa sleduje jednak závislosť jedného javu na jave druhom (**kvalitatívna analýza**), jednak mieru tejto závislosti medzi jednotlivými javmi (**kvantitatívna analýza**). Poznanie týchto závislostí umožňuje ovplyvňovať zmenou určitého prvku takisto jav, ktorý je na ňom závislý a takto poznané vzťahy využívať pri rozhodovaní. Tieto vzťahy je možné matematicky formulovať pomocou určitých funkcií a modelov. V takomto prípade ide potom o funkčnú analýzu, kde dochádza na základe zmien nezávisle premenných k zmenám veličín závisle premenných. Najvšeobecnejšie a najjednoduchšie vyjadrenie funkčného vzťahu môžeme znázorniť pomocou matematickej funkcie (1):

$$y = f(x) \quad (1)$$

Použitím metódy vzťahovej analýzy sa zisťujú vzťahy medzi javmi. Zároveň vieme zistiť, či ide o vzťahy závislosti (štatistické, korelačné, funkčné), alebo vzťahy nezávislosti. Existuje snaha kvantifikovať silu závislosti. Pre analýzu závislosti štatistických (skoro výlučne vždy kvantitatívnych) javov sa používa regresná a korelačná analýza. Špeciálnym nástrojom finančnej analýzy sú moderné metódy hodnotenia výkonnosti podniku, ako sú ukazovatele EVA, MVA, CVA a mnohé ďalšie. Ak chceme úspešne zasahovať do riadenia, je potrebné, aby sme sa na podnik nepozerali ako na izolovaný subjekt. Na podnik pôsobia rôzne činitele. Analýza súhrnných výsledkov, ako najkomplexnejšia analýza, sleduje všetky činitele, ktoré pôsobia na podnik v bežnom trhovom prostredí. Podstatou analýzy je odhaliť v tejto štruktúre „slabé“ miesta, ktoré znehodnocujú a oslabujú súhrnné výsledky. Tieto miesta treba nájsť a odstrániť. To je však možné len na základe dokonalého poznania ich príčin a následného zváženia podnikových možností. Finančná analýza v praxi naráža na viacero problémov.

Ide najmä o nasledovných osem problémov:

- Odlišná porovnateľnosť.
- Vek.
- Sezónne faktory.
- Efekt „Window dressing“.
- Rôzne účtovné postupy.
- Vplyv inflácie.
- Rozdielnosť interpretácie dosiahnutých výsledkov.
- Súhrnné zhodnotenie finančnej situácie podniku.



Jednoznačná odpoveď na tieto problémové okruhy neexistuje. Z ukazovateľov uplatňovaných v rámci finančnej analýzy, ktoré sú navzájom spojené určitými väzbami, možno skonštruovať zložitejšie ukazovatele, definovať medzi nimi kauzálne a príčinné väzby a definovať ich vplyv na tvorbu hodnoty v podniku.

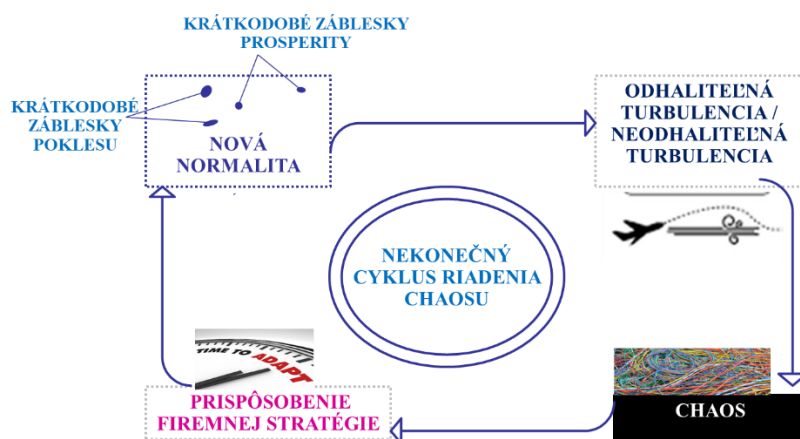
Prehľad literatúry

Základné práce v oblasti hodnotenia a finančno-ekonomických analýz podnikov ako aj ich štatistické aplikácie publikovali slovenskí ako aj českí autori a to najmä Zalai, Chajdiak [1,2], ktorý rozpracoval aplikácie viacerých metód analýz (indexná metóda, pyramídové modely a pod.), ďalej Synek [3]. Neskôr aj autori Baran [4], Alexy [5], Šnircová [6], Holečková [7] ako aj dvojica autorov Kislingerová, Hnilica [8].

Zo zahraničných autorov je potrebné spomenúť najmä dvojicu autorov R. A. Brealey a S.C. Myers, B. R. Allen, E. R. Brownlee II, M. E. Haskins a L. J. Lynch [10] z University of Virginia, ďalej A. A. Atkinson [11] z University of Waterloo, P. Kotler a J. A. Caslione [12], dvojicu R. S. Kaplan a D. P. Norton [13] z Harvard University a mnohí ďalší.

Prípadová štúdia

Svet postupne vstupuje do novej ekonomickej éry. Táto nová éra prináša úžasné výhody spočívajúce v znižovaní nákladov, zrýchľovaní výroby a následnej distribúcii výrobkov a služieb. Má však aj svoju temnú stránku a to podstatné zvýšenie úrovne rizika a neistoty, ktorému musia výrobcovia ako aj spotrebitelia čeliť. Keďže do tejto novej éry – éry turbulencií ešte len vstupujeme, budú turbulencie stále viac narastať a ovplyvňovať podniky a organizácie po celom svete. Pôjde tu o nekonečné striedanie obdobia známeho – tzv. **pôvodnej normality** a období turbulencií, ktoré povedú k nastoleniu – tzv. **novej normality** po prispôbení sa novým, zmeneným trhovým podmienkam. Tento nekonečný cyklus znázorňuje nasledujúci obrázok 1.



Obr. 1 Cyklus riadenia chaosu

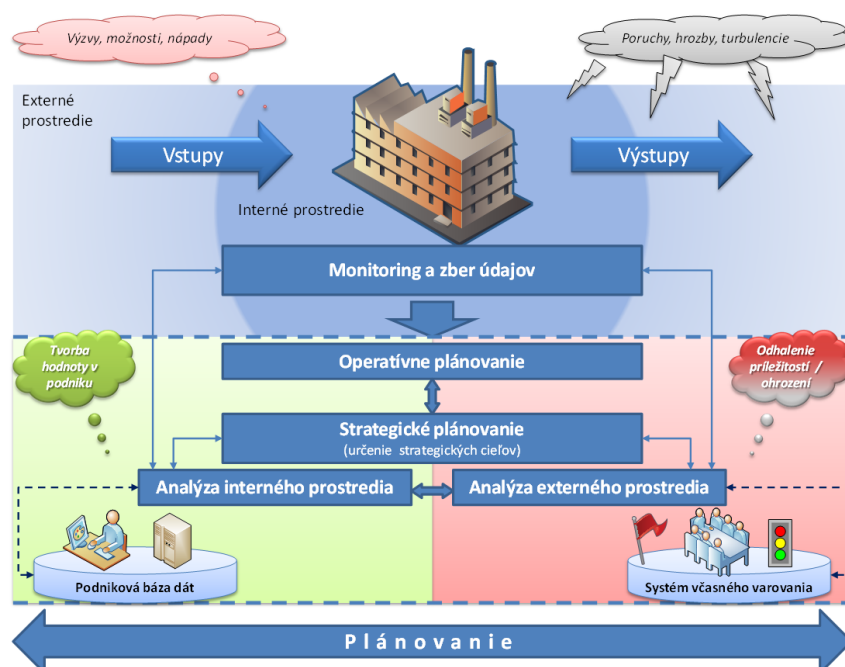
Úspešnosť budúceho fungovania podniku bude preto závislá na včasnom odhalení potenciálnych hrozieb ale aj príležitostí. Hlavnou otázkou je, ako odhaliť problém ešte skôr ako prenikne do finančnej oblasti a prejaví sa v likvidite podniku a v jeho finančnej neschopnosti. K podchytu nerovnováh, ktoré svojou odchýlkou dospeli do fázy počiatočnej krízy je potrebné aby si podnik vytvoril efektívne a komplexne fungujúci systém včasného



varovania. Pri riešení systému na plánovanie a hodnotenie podnikovej výkonnosti sme si stanovili obsah jednotlivých častí riešenia, ktoré sú následne zoradené do logického sledu. Postup riešenia je ilustračne znázornený na nasledujúcom obrázku 2.

Tento prístup v sebe spája prístupy dvoch typov analýz, ktoré je potrebné vykonávať v každom podniku, bez ohľadu na veľkosť a odvetvie. Aj keď primárne je postup riešenia navrhnutý pre výrobné podniky.

Vnútorne podmienky organizácie, v ktorých dochádza k transformácii zdrojov, v ktorých manažeri vykonávajú svoju činnosť tvoria **interné podnikové prostredie**. Medzi interné prostredie (môžeme použiť aj pojem mikroprostredie podniku) patria všetky organizačné útvary podniku s ich činnosťami ako napr. vrcholový manažment, finančné oddelenie, oddelenie nákupu, výroby a vývoja, marketingové oddelenie, oddelenie ľudských zdrojov a mnohé ďalšie. Tento pojem je veľmi široký ale pre účely tejto práce je potrebné ho vnímať a posudzovať najmä z hľadiska vytvárania hodnoty ako hlavného podnikového cieľa.

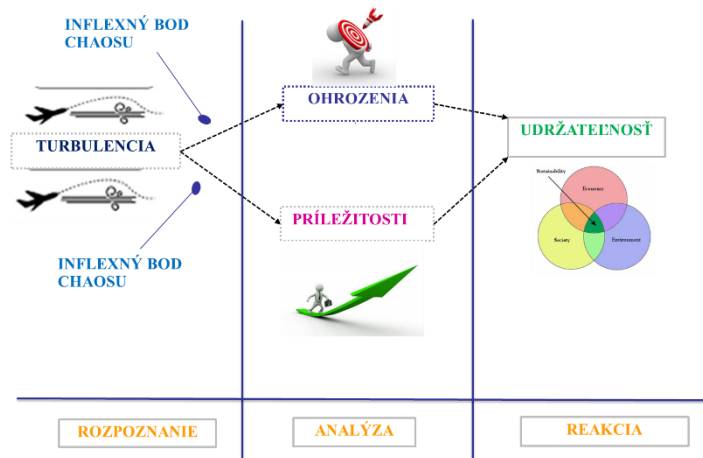


Obr. 2 Činitele ovplyvňujúce finančnú situáciu podniku

Každý podnik je súčasťou väčšieho celku, ktorý môžeme označiť ako **externé podnikové prostredie** alebo taktiež makroprostredie podniku. Je zjavné, že oba typy prostredí sú vzájomne previazané a jedno druhé ovplyvňuje. Externé podnikové prostredie tvoria napr. dodávatelia, odberatelia, zákazníci, konkurenti, kooperujúce podniky, banky a finančné inštitúcie, miestna verejnosť a iné.

Návrh riešenia pre externé prostredie

Externé prostredie podniku (obrázok 3) sa skladá zo všetkých vonkajších vplyvov, ktoré pôsobia na rozhodovanie podniku a jeho výkonnosť. Základným krokom pri analýze externého prostredia je neustály monitoring a zber údajov, ktoré pre podnik predstavujú možné hrozby ako aj skryté príležitosti.



Obr. 3 Logika analýzy externého prostredia v podniku

Stojíme na prahu technologickej revolúcie, ktorá zásadným spôsobom zmení spôsob akým žijeme, pracujeme a vzájomne komunikujeme. Vo svojej miere, rozsahu a komplexnosti bude táto transformácia pre ľudstvo tak zásadná, ako žiadna iná technologická zmena z minulosti. Základné rysy Industry 4.0 v oblasti vertikálneho prepojenia inteligentných výrobných systémov sú najmä inteligentné továrne a inteligentné výrobky so silnou orientáciou na potreby a možnosti zákazníka. Výrobné systémy čaká nová revolúcia, ich navrhovanie už nebude možné bez využitia pokrokových technológií. Budúce výrobné systémy musia disponovať úplne novými vlastnosťami, ako su samoorganizácia, rekonfigurabilita, autonómnosť, samooptimalizácia, samoreplikovateľnosť či schopnosť učenia sa a autonómnej práce s vytváraním a využívaním znalostí. Zmeny budú veľmi rýchle. [14], [15], [16], [17]

Pod'akovanie

„Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0488.“

Záver

V dnešnej dobe existujú trhové situácie, ktoré sú nad rámec týchto dvoch základných. Ak na ne podnik nie je dostatočne pripravený, podmienky sa môžu náhle zmeniť z jednej strany na druhú a späť. Ako sa však s touto skutočnosťou majú vyrovnávať vedúci predstavitelia podnikov? Vzhľadom k tomu, že svoje podniky musia viesť v časoch veľkých zmien a trhových turbulencií, potrebujú lepši rozhodovací systém s podpornými prvkami riadenia a plánovania, ktorý reflektuje na nové svetové trendy. Jedným z pomocníkov na ceste „riadenia chaosu“ a nastavenia novej „normality“ v podnikoch by mohlo byť aj riešenie navrhnuté v rámci v článku.

Použitá literatúra

- [1] ZALAI, K., Finančno-ekonomická analýza podniku, Bratislava, Sprint Alfa, 2000, p. 337.
- [2] CHAJDIK, J., Ciele a meranie ekonomiky firmy, Statis, 2009.
- [3] SYNEK, M. et al., Manažerská ekonomika, Grada, 2007.
- [4] BARAN, D., Finančno-ekonomická analýza podniku v praxi, Iris, 2006, p. 132.
- [5] ALEX, J., Finančná a ekonomická analýza, Iris, 2005, p. 121.



- [6] ŠNIRCOVÁ, J., Pravidelná analýza finančnej situácie firmy – nevyhnutnosť úspešného podnikania, in: Finančný poradca podnikateľa, 4 (1997) 69–1127.
- [7] HOLEČKOVÁ, J., Finanční analýza firmy, ASPI, 2008.
- [8] KISLINGEROVÁ, E., HNILICA, J., Finanční analýza Krok za krokem, C. H. Beck, 2008.
- [9] BREALEY, R.A., Myers, S.C., Teorie a praxe firemných financí, Praha, Computer Press, 2000, p.1047.
- [10] ALLEN, B.R., BROWNLEE II, E.R., HASKINS, M.E., LYNCH, L.J., Management Accounting and Control Systems, Pearson Education International, 2005, p. 301.
- [11] Atkinson, A.A., Kaplan, R.S., Young, S.M., Management accounting, Pearson Education International, 2004, p. 598.
- [12] KOTLER, P., CASLIONE, J.,A., Chaotika, Computer Press, a.s., Brno 2009, p. 212.
- [13] KAPLAN, R., NORTON D. P. The Execution Premium: Linking Strategy to Operations for Competitive Advantage, Harvard business press, 2008.
- [14] KOTLER, P., CASLIONE, J.,A., How marketers can respond to recession and turbulence, Journal of Customer Behaviour 8 (2009), 2187-191.
- [15] GREGOR, M. et al. Industry 4.0 and the digital factory concept, in: InvEnt 2016, (2016) 120-123.
- [16] KRAJČOVIČ, M., FURMANN, R. 2017. Projektovanie výrobných a logistických systémov s podporou moderných počítačových technológií. ProIN 2017, ISSN 1339-2271
- [17] KRAJCOVIC, M., STEFANIK A., DULINA, L. Logistics processes and systems design using computer simulation. In: Communications : scientific letters of the University of Žilina. - ISSN 1335-4205. - Vol. 18, no. 1A (2016), s. 87-94.

Kontakt

Ing. Iveta Medvecká, PhD. Žilinská univerzita v Žiline, Strojnícka fakulta, Katedra priemyselného inžinierstva, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Email: iveta.medvecka@fstroj.uniza.sk

Ing. Vladimíra Biňasová, PhD., DiS. Žilinská univerzita v Žiline, Strojnícka fakulta, Katedra priemyselného inžinierstva, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Email: vladimira.binasova@fstroj.uniza.sk

Ing. Iveta Medvecká, PhD. Žilinská univerzita v Žiline, Strojnícka fakulta, Katedra priemyselného inžinierstva, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Email: iveta.medvecka@fstroj.uniza.sk

Ing. Lucia Kováčová, Žilinská univerzita v Žiline, Strojnícka fakulta, Katedra priemyselného inžinierstva, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Email: lucia.kovacova@fstroj.uniza.sk

Ing. Richard Worobel, Žilinská univerzita v Žiline, Strojnícka fakulta, Katedra priemyselného inžinierstva, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Email: richard.worobel@fstroj.uniza.sk